

tretiralo, držim, bilo bi svrsishodnije da se u uvodnom dijelu obrati pažnja na šerijatsku dimenziju ovog obreda, a onda na onu tarikatsku i hakikatsku o kojoj se zaista ima šta kazati. Autor nam i jeste ponudio dosta toga korisnog i vrijednog; uz malo bolju organizaciju teza i ideja efekat bi bio potpuniji i lakše bi se pratila osnovna nit vodilja ove hutbe.

Preporuka je da se u hutbama suzdržavamo od riječi koje su teške i isključive, kojima smo mnogi skloni, a koje su vrlo rijetko tačne. Te riječi su: svi, sve, svaki, najteži, najveći i nastojati odmijeniti

ih blažim kao što su neki, većina, mnogi itd. Autor je upotrijebio po meni malo težu kvalifikaciju „znaj da si pao na ispitu“ koju je bolje ublažiti riječima „možda“ itd. Ovim pristupom vrata Allahove dž.š milost držimo stalno otvorenim i čuvamo dignitet vlastitog govora. Smatram posebno značajnim u ovoj hutbi naglašavanje kulta žrtve koji se iščitava u ideji kurbana, posebice u vremenu sve prisutnijeg naglašavanja individualizma i egoizma. U svakom slučaju, čestitke na samoj ideji, izloženoj temi, a sama razrada je izraz individualne kreativnosti pa, ako hoćete, i ukusa.

HUTBA O VODI

Hvala Uzvišenom Stvoritelju na blagodatima kojima nas je obdario a posebno blagodati vode.

Neka je salavat i selam na Božijeg Poslanika Muhammeda a.s. njegovu časnu porodicu, njegove ashabe i sve njegove sljedbenike.

O ljudi, klanjajte se Gospodar svome, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim. (El-Beqareh, 21. i 22. ajet)

Svjetski dan voda (engl. World Day for Water) obilježava se svake godine 22. marta. Proslava ovog praznika određena je usvanjanjem rezolucije Generalne skupštine Ujedinjenih naroda u decembru 1992. godine. Već 1993. godine prvi put je obilježen, a s vremenom je značaj ovoga praznika rastao. Obilježavanjem ovog dana UN želi podsjetiti na važnost zaštite vode i nedostatak vode za piće u mnogim zemljama svijeta, jer oko milijardu i dvije stotine miliona ljudi u svijetu nema pristup sigurnoj pitkoj vodi, a oko 2.4 milijarde ljudi je bez osnovnih sanitarnih uvjeta.

Znate li da:

Od sveukupne količine vode na planeti Zemlji 97.5% je slana voda. Slatke vode je svega 2,5%, pri čemu podzemne vode čine 30,8%, jezera i rijeke 0,3%, dok je najveći dio slatke vode „zarobljen“ u lednicima (68,9%) Procjenjuje se da je samo 1% slatke vode ili 0,007% ukupne količine vode na planeti Zemlji moguće koristiti za potrebe čovječanstva (za piće).

- Jedna litra ulja može zagaditi dva milijuna litara vode.
- U zemljama u razvoju 80 posto bolesti je povezano s vodom.
- Petominutnim tuširanjem potroši se oko 100 litara vode.

Kako je objava povezivala nebo i Zemlju u vrijeme poslanika, tako i kiša koju Allah dž.š. svakodnevno spušta povezuje nebo i Zemlju, samo što dužnost te veze je tada bila preko meleka Džibrila, a i dan danas preko meleka Mikaila, stalno teče taj Božiji bereket ljudima.

Uzvišeni Allah dž.s. kaže:

Mi od vode sve živo stvaramo? I zar neće vjerovati? (El-Enbija, 30)

Ovo nama vjernicima, jasno, govori Ko je naš Stvoritelj, i od čega smo stvoreni. Zanimljivo je da u Kur'anu, kada se govori o spuštanju vode sa neba, isti glagol se upotrebljava i za spuštanje Objave (enzele), što implicira da kiša ne pada kako je to u našem jeziku poznato, nego je meleki spuštaju po Allahovoj naredbi, i ta kiša za zemlju predstavlja isto ono što i Objava za ljudsko biće. Kako Objava oživljava ljudsko biće tako voda oživljava zemlju. To jest ta voda bereketom Božijim oživljuje mrtvu zemlju kao što se u Kur'anu i navodi. Sve je Allah stvorio radi čovjeka i ovo znači da mi pored divljenja i sklada kojeg je Tvorac uspostavio treba da izrazimo i svoju zahvalu Uzvišenom Tvorcu, ali i da se odnosimo prema svemu tome kao pravi vjernici, poštujući i čuvajući taj uspostavljeni red i harmoniju. O očuvanju tog reda nas uči naš Poslanik Muhammed a.s. tako što je muslimanima zabranio da se vrši nužda u stajaću vodu. Poslanik a.s., ide do te mjere, da brani da se pri korištenju vode čini israfluk, tj. previše proljeva voda prilikom uzimanja abdesta, pa makar dotični bio i na obali rijeke.

Sa'd ibn Ubade, r.a., je upitao Allahovog Poslanika, a.s.: „Koja ti je sadaka najdraža?“ Poslanik odgovori: - „Voda (iskopati bunar, dovesti vodu i sl.)“ (Ebu Davud)

Koliki je sevap napojiti žednog pojašnjava i ovaj hadis kojeg prenosi Aiša, r.a., da je Allahov Poslanik, a.s., rekao: „Ko napoji muslimana u predjelu gdje ima vode ima nagradu kao da je oslobodio roba, a ko napoji muslimana u predjelu gdje nema vode ima nagradu kao da je oživio mrtvu osobu.“ (Ibn Madže)

Stoga i ne čudi da su muslimani Balkana posebno bili privrženi tome da u svojim životima izvrše (realizuju) i ovaj hadis pa su gdje god su mogli gradili hajrate u vidu česama ili dovođenja vode pa čak i sa velikih daljina kao što je to naš plemeniti Gazi-Husrev beg uradio kada je doveo vodu do svog vakufa. U materijalnoj kulturi muslimana od Španije do krajnjeg istoka nije bilo nijednog značajnijeg vakufa da on nije bio ukrašen bazenom, česmom, vodoskokom, fontanom ili nečim drugim sa vodom. Što govori da je voda kao simbol čistoće i Božijeg bereketa predstavljala osnov sa kojeg su muslimani polazili i kojem su se vraćali. Sve u želji da i drugom ponude tu Allahovu blagodat.

Ebu Hurejre, r.a., pripovijeda od Allahovog Poslanika, a.s., da je rekao: „Jednom prilikom je neki čovjek išao putem pa ga je spopala velika žeđ. On je sišao u bunar i napio se vode. Kada je izašao iz bunara ugledao je psa kako zbog žeđi liže prašinu. Tada čovjek reče: „I ovog psa je zadesila žeđ kao i mene.“ Onda je ponovo sišao u bunar i svoju cipelu napunio vodom, prihvatio je zubima i tako se popeo iz bunara. Napojio je psa i Allah mu se na tome zahvalio i grijehe mu oprostio. Tada ashabi upitaše: - Poslaniče, zar mi imamo nagradu i kad životinje napojimo? On im odgovori: - Za svako živo stvorenje imate nagradu (kada ga napojite, nahranite i s njim lijepo postupate).“ (Buharija) U drugoj predaji stoji da se ovakav slučaj desio sa ženom prostitutkom i da joj je Allah oprostio grijehe zbog toga što je napojila psa. Ako valjano razumijemo ove hadise Allahova Poslanika i njegove brige o svemu što je Allah stvorio onda će nam biti jasniji i ajet u kojem se kaže:

„Mi smo te (Muhammede) poslali samo kao milost svjetovima“.

Znači, Poslanik je milost i ljudskom i životinjskom i biljnom i mineralnom svijetu u koji spada i voda. Zašto? Jer je Poslanik promijenio odnos čovječanstva prema svim tim svjetovima iz bezobzirnog, izrabljivačkog u domaćinski, milostivi odnos prema svim tim svjetovima pa i prema

vodi, na što jasno ukazuju hadisi Allahova Poslanika. Doći će vrijeme kada će ljudi zaboraviti Stvoritelja, a više pažnje posvećivati stvarima i stvorenjima je očito i u našem vremenu. Stoga nas Allah dž.š. na tako jednostavnu, a za nas tešku i nerješivu stvar upozorava:

Reci: “Šta mislite, ako vam vode presuše – ko će vam tekuću vodu dati?” (Mulk, 30. ajet)

„Pa – Gospodar moj može mi bolji vrt od tvoga dati, a na tvoj nepogodu s neba poslati, pa da osvane samo klizava ledina, bez ičega, ili da mu voda u ponor ode pa da je ne mogneš pronaći nikada.“ (El-Kehf, 39. i 40. ajet)

Jesmo li se ikad upitali i zamislili o ovoj stvari sažetaj u jednoj sažetaj kur'anskoj upitnoj rečenici... **šta bi se desilo da nam Allah uskrati vodu?**

Voda je jedna zasigurno najveća Allahova blagodat i na ovom ali će biti i na budućem svijetu. Jer opisi Dženeta su gotovo uvijek takvi, da se kaže da će stanovnici Dženneta biti u predjelima kroz koje će teći čiste rijeke. Kako je najveća blagodat na dunjaluku voda, tako je najbolja od svih voda svakako Zem-zem. I najbolji poklon koji čovjek želi je da na ovom svijetu bude Allahov gost, i da u tom gostoprimstvu bude počašćen tim savršenim pićem.

Mi smo stvoreni od vode, pijemo vodu, čistimo svoja tijela i odjeću da bi čisti stali pred Gospodara, stoga, budimo svjesni te blagodati i zahvalni Allahu dž.š. na daru vode.

Ništa od plodova na zemlji ne bi bilo bez vode. Ona oživljava sve, a nju oživljava bismila. Budimo vjernici da ne bi bili na Ahiretu uskraćeni džennetskog vrela (Kevsera).

„I stanovnici vatre dozivaće stanovnike Dženneta: „Prolijte na nas vode ili nešto od onoga čime vas je Allah obdario!” – a oni će reći: „Allah je to dvoje nevjernicima zabranio” (El-E'araf, 50).

Gospodaru naš, počasti nas sviješću o Tvojim blagodatima pa i blagodati vode, daj da im se koristimo onako kako ćeš Ti biti zadovoljan. Gospodaru naš, podari svim žednim da imaju vodu, podari svima nama, koji nismo okusili Zem-zema da budemo Tvoji gosti i da budemo njim počašćeni. Gospodaru naš, pomoz nam da budemo na pravom putu i da tim putem stignemo do džennetskog vrela, sa najljepšim pićem na Kevseru. Amin

Recenzija -Meho ŠLJIVO

Po svojoj formalnoj strukturi hutba sadrži sve glavne elemente jedne standardne i klasične hutbe, što uključuje i podrazumijeva zahvalu Allahu dž.š., salavat na Poslanika i kur'ansku i hadisku argumentaciju.

Hatib se potrudio da načini adekvatan izbor ajeta i hadisa kojima će osnažiti besjedu i poruku koju šalje prisutnim džematlijama učiniti autentično islamskom i odgojnom. Vidljiva su dva plana ove hutbe. Prvi je racionalni i diskurzivno logički u

kojem hatib navodi statističke podatke o hutbi sa kojima inače u ovakvim vjerskim i obrednim govorima treba biti pažljiv i odmjeren. S takvim podacima nije uputno razmetati se do te mjere da hutbe počinju ličiti na nastavne sate biologije i geografije. S druge strane, statistika i navođenje konkretnih primjera, kada to hatib radi s osjećajem za mjeru, u značajnoj mjeri mogu dodatno zainteresirati prisutne da temu hutbe sagledaju sa više aspekata. Hatib u ovom slučaju nije podlegao iskušenju da minber pretvori u konferenciju za štampu

na kojoj bi iznosio suhoparne podatke iz Zavoda za statistiku.

Drugi plan ove hutbe je njen bolji i cjelishodniji dio. U njemu hatib nastupa kao referentni predstavnik tradicionalnih vrijednosti, kao čovjek vjere, kao duhovni tumač jedne životno važne teme. U tom dijelu govora gdje govori o vodi kao o dragocjenom daru Božijem i gdje su citirani ajeti i hadisi koji nedvosmisleno upućuju na vodu kao metafizičku, egzistencijalnu i eshatološku kategoriju, hatib doseže do onih ključnih intencija svake hutbe. Te intencije se mogu sažeti u poruci o vodi kao bivstvovodavnom, nezamjenjivom daru i milosti, koju hatib u konkretnom slučaju izričito naglašava. Pošto svaki govor o vodi u bosanskohercegovačkom kontekstu pored svoje primarne etičke dimenzije podrazumijeva i vodu kao važan

ekonomski resurs i proizvod, u ovoj hutbi se mogla poslati lijepa poruka džematlijama da pored naše vlastite pitke i čiste vode ne rasipamo imetak na uveznu vodu koja preplavljuje izloge u mnogobrojnim tržišnim centrima. Hatib je mogao navesti i druge primjere rastrošnosti vode u našim bosanskohercegovačkim mahalama i selima u kojima se tokom ljeta zalijevaju bašče i povrtnjaci, dok u isto vrijeme njihove komšije muku muče sa nestašicom i slabim dotokom vode.

U svakom slučaju, hutba o vodi koju cijenjeni čitaoci Novog Muallima imaju priliku čitati u ovom broju zadovoljava bitne kriterije jedne osmišljene i solidno napisane hutbe. Hutba ima svoju jasnu i nedvosmislenu poruku i njen sadržaj je adekvatan mjestu, vremenu i ambijentu u kojem se drži.

Recenzija -hafiz Mevludin DIZDAREVIĆ

Da ne bih ponavljao uvodne napomene prethodne hutbe, iznijet ću samo neke elemente „Hutbe o vodi“ koje smatram dobrim, ali i neke tačke koje bi, po mom mišljenju, bilo bolje drugačije iskazati.

Ponekad je korisno povezati hutbu sa nekim aktuelnim događajem jer time hutba dobija na širem društvenom važenju. No, za ovakve hutbe nužno je pratiti dešavanja u društvu i nastojati protumačiti ih kroz prizmu tradicionalnog islamskog nauka. Zato bih pohvalio činjenicu da je hatib svoju hutbu povezao sa Svjetskim danom voda i kroz tu činjenicu nastojao akcentirati vrijednost vode kao Allahovog dž.š. uzdarja. Dakako, ova hutba se može iskazati i u drugim vremenskim kontekstima a da bude, također, aktualna i suvisla, što joj osigurava šire značenje. Zaista je vrijedno što je autor koristeći se kur'anskim govorom, obiljem ajeta i lijepih hadisa podastrio argumente o vrijednosti vode. Međutim, značaj i značenje vode je toliko široko da je to

iznimno teško obuhvatiti u formi kakva je hutba. O blagodatima Allahovim valja govoriti i valja ih oslovljavati i pobrajati da ne bismo postali nezahvalni, ali se o vodi može govoriti u kontekstu drugih pitanja koja autor ne naznačava ili nedovoljno jasno iskazuje. Možda je bolje fokusirati se na jedan segment i tome posvetiti više pažnje, a unaprijed odustati od ambicije da sve kažemo u jednoj hutbi. Npr. staviti fokus na zagađenje vode ili njen simbolički potencijal u kontekstu razumijevanja Božije transcendencije itd.

Dobro je što je iznio neke malo poznate činjenice o ukupnom stanju vode, posebice pitke vode. Međutim, hatib je u nekim elementima iskazao ocjene koje po mom sudu ne stoje. Tako je rekao da je „Poslanik promijenio odnos čovječanstva prema svim tim svjetovima iz bezobzirnog, izrabljivačkog u domaćinski...“. Može se govoriti da je Poslanik a.s. promijenio odnos muslimana, ljudi koji su slijedili njegovu ideju, ali ne i čovječanstva, što je daleko šire. Nadalje, da je taj odnos

promijenjen, kako autor tvrdi, mi danas ne bismo imali problem sa pitkom vodom i sve većim zagađenjem životne sredine.

Velika vrijednost ovog rada je u tome što se autor potrudio da prikupi vrijedne statističke podatke, zanimljive ajete i hadise koji referiraju ovoj temi. Ovo kazuje ne samo na upućenost nego i na trud koji je uložen. Usudio bih se kazati da se na ovom primjeru može primijetiti i višak informacija i argumenata koji donekle otežavaju praćenje osnovne ideje hutbe. Niti je dobro nedovoljno potkrijepiti hutbu, ali je isto tako pogrešno

opretetiti hutbu onim sadržajima koji neće doprinijeti boljem razumijevanju njene cjeline. Moja je preporuka iz hutbe izbaciti svaku informaciju, čak i svaku riječ koja je suvišna i bez koje hutba može da egzistira (priča o Zemzemu npr). Omogućimo našem govoru da „diše“ i efikasnije komunicira sa slušateljima.

Sve ovo ne umanjuje golemi značaj i vrijednost izrečenog u ovoj hutbi, te bih zaista pohvalio kolegu na iscrpnosti u obrazlaganju pa i na tome što je citirao neke ajete koji se rjeđe spominju u ovom kontekstu.

Summary الموجز

SECTION "MUALLIM'S HUTBA (SERMON)"

باب "خطبة المعلم"

The New Muallim publishes *hutbas* (sermons) of active imams and *hatibs* (imams delivering the *hutba*). There are reviews along with the *hutbas*, so that together they make a whole. The reviews are written by those who listen to *hutbas*. The reviews are not intended to be valorizing; rather, they aim to improve upon the *hutba*, analyzing it as a public statement by an imam and critically evaluating the statement. The reviewers react at those aspects which they consider important for a *hutba* (its length, quality, message, presentation, literacy level, formulation, etc.).

تنشر مجلة "المعلم الجديد" خطب الجمعة لبعض الخطباء والأئمة. ويضم الباب - إلى جانب الخطبة - مراجعات تشكل مع الخطبة وحدة متكاملة. يكتب المراجعون أشخاص استمعوا للخطبة، وليس الهدف الأول منها تقديم تقويم للخطبة، إنما الهدف هو تحسين الخطبة من حيث كونها ممارسة علنية يقوم بها الإمام، وتقديم لمحة نقدية عن تلك الممارسة. يناقش المراجعون الجوانب التي يرونها مهمة في الخطبة (طول الخطبة، رسالتها، أسلوب إقائها، ترتيبها وبلاغتها، الخ).